

Vedrana
RUDAN
Uho, grlo,
NOŽ

Copyright © 2002 Vedrana Ruden
Copyright © ovog izdanja 2017, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Hvala Nadi Gašić, Heleni Semion
Tatić, Neli Vlašić, Franciju
Blaškoviću, Abdulahu Sidranu
i Janji iz Lovinca.

*Mojoj mami koja mi je mama,
mome mužu koji nije muž,
mojoj djeci koja nisu djeca
i Olegu.*

Sadržaj

<i>Zašto sam napisala Uho, grlo, nož</i>	11
Prolog	15
Počinjemo	17
Opustite se.	87
Udahnite...	161
Izdahnite.	175
O autorki	177

Zašto sam napisala

Uho, grlo, nož?

Da se ne bih ubila. Kad sam 2001. po tko zna koji put u životu dobila otkaz, to nije bio otkaz, to je bio Otkaz sa velikim O. Shvatila sam da više nikad neću dobiti posao u Hrvatskoj, da mi pisanje znači više od života i pala, uronila, strovalila se u duboku depresiju. Kako ću živjeti bez pisanja? Danas bi mi svatko rekao da sam mogla krenuti pisati blog jer danas nikome nije jasno da su postojala vremena bez blogova. Knjigu sam, dakle, napisala u kamenom dobu mlateći po tipkovnici pisaće mašine. Pisala sam je samo za sebe, u glavi nisam čula glas urednika, bila sam slobodna poput ptice. Najzad, pisat ću onako kako to ja želim, bez straha da li će mi tekst iduće srijede ili petka osvanuti na stranicama novina ili neće. Kakav je to bio užitak. Dok sam bjesomučno udarala slova, shvatila sam da samoj sebi gradim poklon velik poput kuće. Konačno činim nešto samo za sebe, u pedeset i nekoj, slobodna sam, slobodna, slobodna. SLOBODNA! Otkrila sam sreću. Mogu umrijeti bez osjećaja da sam propustila

nešto. Dok sam tako razmišljala, osjećala sam se i pomalo krivom. Krivica u svakoj ženi čuči poput virusa herpesa. Imaš djecu, imaš muža, imaš mamu, imaš kuću, imaš mačku... Ne može ti najveća sreća biti nesuvislo slaganje nesuvislih rečenica iz kojih će niknuti nesuvisla priča koja nikome neće značiti ništa. MENI će značiti, odgovorila bih Krivici kad bi me napala. Dok sam pisala *Uho, grlo, nož*, sebi sam prvi i posljednji put u životu bila jedino bitno na ovome svijetu.

Pisala sam je tri mjeseca. A onda krenula tražiti izdavača. Toliko o mojoj potrebi da nešto napišem „samo za sebe“. Moj prijatelj Kruno Lokotar – jesam li mu ikad zahvalila – tada je bio urednik Izdavačke kuće iz Zagreba *Antun Gustav Matoš*, pročitao je knjigu i rekao: „Objavit ću to. To će se prodavati. Tebe babe vole.“ Htjela sam mu reći da *Uho* nije knjiga za „babe“ i da „babe“ ne postoje i da mrzim mužjačke fore. Ništa od toga nisam rekla. Kad sam ne znam koga dana u junu 2002. u jednoj riječkoj knjižari – knjižare više nema, danas je tamo kladionica – uzela svoju knjigu u ruke, spoznala sam da mi se nikad više u životu neće dogoditi nešto veće od toga. I nije.

Trebalo je da *Uho, grlo, nož* čitaju Lokotarove „babe“, a pročitalo ju je tko zna koliko ljudi diljem svijeta. Prevedena je na deset jezika, na temelju nje nastalo je nekoliko kazališnih predstava, u Varšavi monodramu *Uho, grlo, nož* Kristina Janda igra trinaest godina. Zašto mislim da je vrlo bitno da se petnaest godina nakon rođenja ova knjiga opet pojavi u Srbiji? Zato jer u njoj govorim i o Srbima i Hrvatima. Dok sam je pisala, mislila sam da su Srbi i Hrvati, ma tko to bili „Srbi“ i ma tko to bili „Hrvati“, bića koja će jednoga dana prestati ratovati. Na kraju moje

---

knjige junakinja, žena iz ličkog sela Lovinac – njezin glas sam skinula sa trake, žao mi je što je nikad nisam upoznala – gleda prema svojoj spaljenoj kući i kaže: „Moj pas ne laje, moj pijetao ne kukuriče.“ Žena u trenu spozna da muk govori više nego hiljade riječi.

Knjiga koju držite u ruci izlazi u vremenu kad ni hrvatski ni srpski psi ne laju, u vremenu kad su i hrvatski i srpski pijetlovi ostali bez teksta. Opet. Dokle? Pa ipak, tko zna? Možda će jednoga dana negdje u Srbiji i negdje u Hrvatskoj zakukurikati pijetao i zalajati pas? Ovaj strašni muk koji se valja našim zemljama samo je noćna mora? Probudit ćemo se mi i spoznati. RAT JE BESMISLEN!

Hvala vam ako sa mnom dijelite moju vjeru u pse i pijetlove.

Vedrana Rudan

Prolog

„TONKA, TI MORAŠ nekome tko gleda sa strane objasniti tko si ti, a tko su Oni.“

„Zašto?“

„Da bude jasnije nekome tko gleda sa strane.“

„Ali, sve je jednostavno. Ja sam Tonka, rođena Babić, ležim u krevetu i drkam po daljinskom. Noć je i ne spava mi se. Vrtim programe.“

„A tko su Oni?“

„Oni su oko mene.“

„Gdje?“

„Sa mnom u sobi. U zraku sobe, u mojim očima, pod mojim kapcima, u mom nosu, u mom uhu, u kartonskoj kutiji na ormaru gdje držim kupaće kostime i ljetne bluže i Kikijeve bermude, u ikeinoj noćnoj lampici, u svemiru. Oni ne vide mene, ja ne vidim njih. Oni čuju mene, ja čujem njih.“

„Bilo bi mnogo bolje da ti budeš nekakva glumica na pozornici, iza tebe je televizijski ekran, igraš u monodrami, a Oni su publika koja te sluša. To bi bilo mnogo bolje.“

„Ne bi. Tko će dati ulogu ženi u pedeset i nekoj? Noć je duga. Tko bi mogao naučiti toliko teksta napamet? Tko bi izdržao toliko dugu predstavu?! Da su Oni publika u teatru, otišli bi doma.“

„A zašto ti ne bi bila gost nekog noćnog televizijskog šoua? Nekakve Noćne smene? Sad je to u điru. U studiju si, ležiš u krevetu, luda si, pričaš pizdarije, a Oni su ljudi koji sjede doma i gledaju te cijelu noć. Iza tvojih leđa je ekran, ti pritišćeš daljinski i imaš istu priču?“

„Ali ja nisam luda i ne volim Noćne more. Na televiziji najviše volim dokumentarce. O životinjama. Volim nilske konje kada leže u vodi pa me svojim malim okom, lukavim, gledaju. To volim. Kužiš? Kako ne razumiješ?! Tko si ti?!“

„Ja sam Netko Tko Gleda Sa Strane.“

Počinjemo

GLE DAM SAT koji smo kupili u ikei. Ispod sata uključen televizor. Bez tona. Neke starice nešto govore. A možda te žene i nisu starice. Samo im je kosa sijeda. I nemaju zube. I ja bih bila starica. Ali svaka tri tjedna plaćam Alexandri sto maraka. Pa je moja kosa crvena. U ustima imam četiri tisuće maraka. Pa se mogu smijati široko razvaljenih usta. Ali... ja se ne smijem tako. Zubar mi je, kad sam imala četrnaest, izvukao dvojku lijevo gore. Godinama sam se smijala zatvorenih usta. Mi smo bile siromašne. Moja stara, moja nona i ja. Lijevu dvojku sam kupila sebi za dvadeset i četvrti rođendan. Nisam se ni tada široko smijala. Ostala mi je navika smiješenja. Ležim na krevetu u Kikijevoj pidžami. Na pruge. Beneton. I, pitate, kakve veze ima dvojka lijevo gore i pidžama? Kakve veze ima pidžama i dvojka?! Kako to mene umara! To vječno objašnjavanje. To traženje veze. To otkrivanje subjekta, predikata i objekta. Zašto nešto u mom životu mora imati neku vezu s nečim drugim? Zašto ste toliko

opsjednuti vezama? Logikom. Uzrokom. Posljedicom. Lijepo vam govorim. Ležim u krevetu. Na meni je Kiki-jeva pidžama. Gledam u sat. Koliko je sati? Kakve to veze ima? A ispod sata je televizor sa slikom bez tona. Ništa to ni sa čim nema veze. Govorim vam činjenicu. Idu mi na kurac vaša pitanja. I vaša nervoza. I vaša potreba da u mom banalnom ležanju njušite dramu. Nešto se desilo. Ili će se desiti. Nešto se mora desiti. Jer ni vi nemate živce od granita ili nekog drugog kamena. Vi ste ljudska bića koja imaju debele živce, da, baš debele, ali i vaše strpljenje ima svoju granicu. Pa ako ja budem samo ležala i srala, ako se ništa ne bude događalo, vi ćete me odjebati. E, jeste govna. Šta očekujete od mene? Nisam ja Šekspir ili kroničar crne. Ja sam Tonka. Jednostavno ležim u krevetu. I buljim u zidni sat. Kiki je u Ljubljani. OK. Možda ipak postoji naboje. Odlučila sam da ću, kad mine ova noć... Koja dobra riječ „mine“! Dobra. Dobra! Kad mine ova noć, otići ću od Kikija. Ostavit ću ga. Zaključati vrata za sobom. Otvoriti novu stranicu. Zapaliti sve mostove iza sebe. Odjebati bivši život. Poslati Kikija u kurac. Krenuti u novo jutro. Odahnuli ste. Čujem vas. Govorite. Super. Ipak ima nešto. Ne leži glupa pička u gluho doba noći, uopće nije gluho doba noći, u krevetu sama i budna bez veze. Nešto je grize. Ajmo! Slušamo! Što te grize, stara kravo? Kako znamo da si stara? Imaš neki bolećivi, drhtavi ton... Osjećamo te vibracije. Ajmo! Brže! Pije?! Jebe druge? Ne jebe uopće? Mlati te? Zašto odlaziš? Jesi li normalna?! Danas?! Ti si stara! Razmisli! Imaš muža, jebote! Drž ga! Čekaj! Čekaj malo! Ti odlaziš?! U tvojim godinama? Odlaziš kurac! Reci zašto te junak tvoga života ostavio?! Što radi u Ljubljani dok ležiš u njegovoj pidžami? Zašto vi mene ne

volite? Zašto ste tako nadržani i puni mržnje? Ne zanima vas moja priča. Zašto su dobre priče samo krvave priče? Što hoćete od mene? Zašto me požurujete? Ne mogu čitav svoj život uvaliti u tri rečenice zato jer se vama žuri. Kamo vam se žuri? Što vas iza ugla čeka? U koji ćete ludi život uroniti kad izronite iz mog kreveta? Evo. Stavljam komadić čokolade u gladna usta. Naravno da me ždere što ne mogu bez čokolade. Jebena dorina. OK. Neću srati o čokoladi. To vam skreće pažnju. A bitno je! Bitno? Što je bitno? Ostavljam muža i odlazim s ljubavnikom koji je, to će vama biti bitno, dvanaest godina mlađi od mene. Sutra ujutro, u sedam, dok vi budete u svojim kancelarijama, nekim marketima jer ste bez posla, ili na Zavodu za zapošljavanje, ili u samrtnom hropcu, ili na nekoj kurvi, ili ispod svoje žene, ili iznad debelog muža, ili pokraj vitkog ljubavnika, ili ispred zadriglog šefa Talijana, ili Nijemca, ili Austrijanca, ili Mađara ili... Ja ću svom mladom ljubavniku otvoriti vrata svoga doma... Koja riječ „dom“! Držat ću samsonajticu u ruci, boljet će me kurac za sitnice koje život znače, slike sa vjenčanja i prvi zub moje kćeri Aki, bacit ću mu se oko vrata i uhvatiti ga lijevom rukom za jaja. Susjed Tomi će me vidjeti. On uvijek sve vidi. Staro govno. On će misliti da sam ja kurva na pragu svoga doma. A neće znati, Tomi, govno staro, da ću ja kratko, vrlo kratko, biti kurva. Samo kratko. A onda ću postati vlasnica novog muškarca. Službeno. Mi ćemo se registrirati. Da. Morat ću se razvesti. I on. Miki. Čemu razvod? Zašto frka? I zašto se moj ljubavnik zove Miki, a muž se zove Kiki? Vi mislite da vas zajebavam. Da vas namjerno zbunjujem. Da vam, dok govorim, dajem šansu da zamijenite „Miki“ i „Kiki“. Ja vama, zapravo, poručujem da nema mnogo razlike

između Kikija i Mikija? Ja vama želim reći da su svi muškarci isti... E, jeste pizdel! Zašto ste toliko opsjednuti porukama? Ja vama nešto želim poručiti?! Ja vas želim zbuniti?! Jeste li ikada razmišljali? Da li vam je ikad palo na pamet da vam nitko ništa ne želi poručiti? Ni poručivati. Ni govoriti vam istinu. Taj netko vas želi zajebrati. Manipulirati vama. Iskoristiti vas. Ne poručivati. OK. I to je poruka. U pravu ste. „Želim te zajebrati!“ To jest poruka. Ali ja vas ne želim zajebrati ni zajebravati. Kiki se zove Kiki, a Miki Miki. Zašto? Koje glupo, glupo pitanje. Zašto se ja zovem Tonka? Kužite. Koje je to glupo pitanje! Mene zapravo ne bi trebalo biti briga što vi mislite o meni. Pa ipak jest. Ja vama nekako želim ispričati svoju priču, ali ne bih htjela da me doživite kao klimakteričnu ludaru u pedesetoj... Eto vidite. Ja sam prešla pedesetu, ali... OK. Ja bih htjela da čujete moju priču, ali da ne mislite da je sve ovo od rata. Da sam nekad bila drugačija. A onda je došao rat, pa sam popizdila. Mnogi su popizdili, pa i ja. PTS. Posttraumatski sindrom. Ajmo. Da bi dobio nešto „post“ traume, moraš imati traumu prije. Dobro. Ja ću vam reći svoju priču. I vi možete misliti što hoćete, ali, ako je moja priča trauma, i vaša je. Mnogo sam razmišljala o tome. Koliko ima smisla ostaviti Kikija? Što je to meni učinio Kiki? Što mu to ne bih mogla oprostiti? Preko čega ne bih mogla prijeći? Ali, treba li me netko mlatiti, vaditi mi oko vilicom, gasiti mi cigaretu na pički da bih ga napustila? Zašto ja ne bih ostavila Kikija jer je dobar. Poznat. Pročitana knjiga. Selo koje ne nestaje u plamenu. Rijeka koja mutno teče. Zvono na zvoniku koje se nikad ne kviri. Ivo Robić i Sedamnaest ti je godina tek. Zašto? Jeste li ikad, vi, žene koje ostajete, peglale nedjeljom uvečer dok

je On ležao na kauču i lupao po daljinskom? Bole vas leđa, djeca su vani, struja nije plaćena, ni stanarina, On je debeo ili mršav. Poznat. Najprije ste sretne jer se hrpa neispeglanog rublja smanjuje. A onda zastanete. Pa sa peglom u zraku... Čekaj! Imam četrdeset ili pedeset! Ili trideset, jebi ga! Ispeglat ću ovu hrpu, sjesti i odmoriti leđa. A onda uvaliti suđe u mašinu, istuširati se i leći uz ovo. Ovo me više ne zanima. A ovo je moja sudbina idućih deset ili dvadeset ili trideset godina. Da li vam je palo na pamet, vama koje ostajete, vrućim glačalom pritisnuti njegovo lice i, dok on urla, zaključati vrata stana sa vanjske strane i otići. Zauvijek! Nije? To vam nikad nije palo na pamet? Koje lažljive, lažljive, lažljive kurve! Koje kurve! Lažljive! Kome ja govorim? S kim ja navigam? Dobro. OK. Zašto lažete? Mislite da će vaša koma biti manja? Ako ste prevarile sebe, prevarile ste cijeli svijet? Kao da svijet brine o vašoj frci? Jebe se svijetu za vašu hrpu neispeglane robe i majmuna s kojim ćete provesti ostatak života! A ovo, ovo što vi živite... Ovo je život?! A ja sam, je li, kurva?! Ja sam kurva jer ću sutra ujutro, točno u sedam, uhvatiti Mikija za jaja i otići. I zato sam kurva? A vi ste sveticae. Jeste li ikad jedva čekale da vam vaše petogodišnje dijete kaže: „Neću.“ Ljubav Majčina. Tako ga zovete. Pa ste mu dlanom gotovo odvalile glavu. Krv mu je šiknula iz nosa. A vas je to opustilo. Baš opustilo. Jer je to bilo to. Svakoga dana poželite majku, kad vam se javi telefonom, onim svojim tihim glasom umirućeg u vrućoj pustinji... Nemojte mi reći, nemojte mi srati da je ne poželite udaviti vlastitim rukama. Zašto stalno računate koliko vas košta bolesni otac i koliko biste uštedjele kad bi... Medicinska sestra, pelene, lijekovi, previjanje dekubitusa... Ma,

lažljivice jebene! Između vas i mene postoji jedna razlika. Ja odlazim, vi ostajete. Nisam bešćutna. Nije lako otići. Ja sam sa svojim Kikijem provela trideset godina. OK. Možda je i rat kriv. Možda su mi svi ti smrdljivi leševi na ekranu i u novinama pokazali koliko malo treba da se dvadesetogodišnje ili četrdesetogodišnje ili pedesetogodišnje tijelo pretvori u brdo crva. Ja stalno gledam televiziju. Deset godina gledam ljude s maskama. Izvlače mrtve sa hrpe i iz groba ili iz jame. Tako je bilo u ratu. A danas je mir u Hrvatskoj. Pa ljude ubijaju u bolnicama. Pa ih brzo zakopaju. A onda ih vade iz groba i lijesa da bi vidjeli kako su ih ubili američki dijalizatori. Kužite? Meni je pun kurac hrvatske smrti. Ja se smrti bojim. Ona je oko mene. Njušim je. Pipam. Osjećam. Vidim. Ja se bojim. Zato odlazim od Kikija Mikiju. Miki je mlad. Možda je od smrti dalje. Vi mislite da sam kurva. Kurve su lukave. One uvijek nađu neku ispriku zašto prodaju svoju pičku, umjesto... Umjesto?! Umjesto?! Što?! Vi svoju pičku ne prodajete?! Vi, udane gospođe koje ostajete? Vi je poklanjate? Vi ste Crveni križ? Ma, dajte. Crveni križ ne dijeli pičke. Nego pakete. Uglavnom manje paketa nego bi morao. Većinu paketa aktivisti prodaju i strpaju lovu u džep. A ni vi, gospođe, niste besplatne. Kuhate, peglate, perete, jebete se protiv svoje volje, prodajete se za status Udane Žene. Vi ste Udane Žene. I ja sam Udana Žena. Još malo. A onda ću opet biti Udana Žena. Ja vas razumijem. Ne možeš biti normalna žena ako nisi Udana Žena. U pravu ste. Ali, sve ima svoje granice. Moje dame, meni je pun kurac.

Bez ikakvog normalnog razloga tamanim jebenu dori-
nu od sto grama. I lupam po daljinskom. Dokumentarac.
Neki starci prepričavaju svoj život. Možda je noćas Dan
oslobođenja Hrvatske? Ili Dan izbjeglica? Ili neki drugi

važni Dan? Ne uključujem ton. Iako volim dokumentarce. To su jedini filmovi koje mogu podnijeti. Volim i filmove snimljene prema istinitoj priči. Kad pročitam „snimljeno prema istinitoj priči“, to je to! Uvalim se u kauč, to može biti u tri ujutro, gledam, iznenada, na pravdi boga... Ono. Ulazi u veliku firmu u kojoj radi. Ogroman hol. Ljudi oko nje. Žure. Svatko prema svom liftu. Ona je slavna odvjetnica ili uspješna menadžerica. Oko pedeset, ali izgleda kao da ima trideset i pet, jer ljudi ne vole gledati u žene oko pedeset koje izgledaju kao oko pedeset. Pa se namršti. Tankom rukom dotiče čelo, nokti svijetloružičasti, pa se sruši kao gromom pogođena. Volim gromove. I grmljavinu. I kad kiša pljušti, a ja sam u krevetu. Uz toplu guzicu moga Kikija. To mi se najviše sviđa. Da. I onda se ta žena sruši. Kola hitne pomoći zavijaju. U bolnici smo. Bolnica je super. Sestre tiho klize. Jeste li kad bili u našoj bolnici? Zamislite ući u našu bolnicu sa moždanim udarom?! Ili bez njega?! Oguljeni zidovi. Vi ležite na nosilima na podu hitnog trakta, a liječnik vam otresa pepeo na oko. OK. Pustimo to. Vratimo se gospođi. Ona je u bolnici. U komi. Dolaze joj djeca. Odrasla. Kćerka u armaniju, sin je mlađi. Muž joj u komirano uho šapuće nježnosti koje samo oni međusobno razmjenjuju. Ništa banalno. Ona u komi mora čuti nešto poput „konjiću“. Jer je On Nju zvao „konjiću“ kad joj ga je prvi puta stavio. Ili drugi. Uglavnom, lik šapuće riječi koje se svakoj ženi duboko zabiju u mozak. A to su uvijek riječi ili riječ koju muškarac kaže ženi kad je prvi put pojebe. Od nas se očekuje da pamtimo te riječi. A, vidite, moja prijateljica Nada, ovo je mala digresija, ona je sve te riječi zaboravila. Rekla mi je: „Ne sjećam se nijedne riječi.“ Ima svakakvih ljudi. Ima čudaka. Da. Nakon šest mjeseci kome i bezbroj „konjića“, žena

se probudi. I kraj! Špica! Jer je to zapravo serija. Pa onda jedva čekam idući utorak. Da vidim prve korake... hranjenje na slamku... učenje govora... pisanje... A, B, C... U deset nastavaka. Kraj serije. Ona je opet u velikom holu. Onom ulaznom. Opet tankom rukom lagano dodiruje čelo, opet se mršti... To! Čovjeka obuzme drhtaj strave! Opet moždani udar?! Drugi?! Još gori?! Razarajući?! Kurac! Volim taj ludi obrat na kraju svake istinite priče! Ona se samo lupka po čelu jer je zaboravila na Njegov rođendan. Pa izvlači mobitel iz ludo skupe torbe, nekakav vujton, i govori: „Konjić ovdje...“ Ludilo! Mogu svršiti uz takvu priču. Nevjerojatno, a snimljeno prema istinitom događaju. I volim dokumentarce. One najobičnije. Kad se jebu veliki jelenovi ili mlate zbog debelih košuta. Volim kad bijela medvjedica majka bježi sa svojom bijelom mladunčadi od bijelog oca jer bi on mlade pojeo, kad bi ih stigao. Sviđa mi se ta bijela, debela trka. Ili kad pastuh skoči na kobilu pa u prvom planu vidiš veliki komad. Da. To me više rajca od pornića u kojem crnac pokazuje nježnoj, crvenokosoj ljepotici što mu je naraslo među nogama. Ne znam zašto uvijek nekom crncu na kurac od pola metra nabiju krhku, crvenokosu ljepoticu koja jedva da ima neku dlačicu. Ljude vjerojatno rajca kontrast. On ogroman, ona lomljiva. On crn, ona bijela. Zvijer i djevica. Ljudi su glupi. Svašta vjeruju. Ja ne volim crnce. Da. Ne volim crnce. Ne volim gubitnike. Outsajdere. Ljude koji se moraju smiješiti. I biti pristojni. Ja ne volim ni Srbe u Hrvatskoj. Oni, kada kažu: „Babić“, uvijek dodaju: „iz Korčule“. A nisu iz Korčule. Nego iz Dalmatinske zagore. Iz vukojebine u kojoj je Babić nešto drugo. OK. I tamo ima Babića Hrvata. Ali Babić Hrvat nikad ne objašnjava.

I ne dodaje „iz Korčule“. Hrvati jednostavno misle da se na njima vidi da su Hrvati. Samo Srbi u Hrvatskoj uvijek naglašavaju da su Hrvati. I govore „glede“ i „tijek“ i „u svezi“. I seru po Srbima. Kako znam? E, sad... zato... zato... jer sam „iz Korčule“. OK. Rekla sam. Možete se jebati s ovim podatkom. Rekla sam. Crncima je jebeno. Oni nemaju kamo. Gdje god se pojave imaju frku. Nitko ih ne voli. Imaju debela usta, žute bjeloočnice... Nešto ću vam ispričati. Moj prijatelj je bio nogometaš, kad je bio mlad. Pa su ti nogometaši autobusom putovali od grada do grada. Onda su u autobusu ili svlačionici svi prdili. Mi žene nikad ne prdimo u zboru. Muškarci su drugačiji. Da. Ti su nogometaši prdili i prdili i prdili a onda im je u ekipu došao crnac. Pa je prdio i on.

„Ali“, rekao mi je prijatelj, „to je bio ludi smrad. Da se izrigaš! Što jedu ti majmuni?“

Pa su crncu zabranili da prdi. A oni su roktali. Što sam htjela reći? Da. Crnci su crni. Ili ih voliš, ili ih ne voliš. OK. Valjda ih mama voli. Ali oni su crnci. Ne mogu se okolo prodavati kao bijelci. Ne mogu dodati „iz Korčule“ i pobijeliti. Kužite? Ali, ako si Srbin u Hrvatskoj, ili Srpkinja, to je veća frka nego da si crnac jebeni. Zato jer možeš dodati „Korčulu“ i varati pošten svijet. To može proći. Ili ne proći. Pa ćeš najebati. Ali ćeš najebati i ako prođe. Kad, tad. Jer stalno čekaš kad će netko otkriti da nisi vidio jebenu Korčulu. To je frka. A opet, neki ljudi su Srbi i osjećaju se kao Srbi. Misle da je to normalno, biti Srbin. Ono. Mama Srpkinja, djed leži na srpskom groblju u Benkovcu i nešto mu piše ćirilicom na kamenu, u visokoj travi, imaju svoje slave, popovi su im dlakavi i smiju se ženiti... A kad se mali Srbin rodi, onda mu daju ime

Alimpije ili Sava ili Tanasije. I taj mali Srbin i Srpkinjica Leposava znaju odmalena da su to. Sve im je jasno. Oni mogu ponekad reći da su „sa Korčule“, ali znaju da nisu. Kužite? Ali ja. Moj slučaj. To je frka. Ja nisam Srpkinja. A moram dodati „Korčulu“. Ja nisam Srpkinja! Ja bih sada, ovaj čas, najrađe ustala i zaurkala u mrak: „Nisam Srpkinjaa.“ Ali, koga za to boli kurac. Hrvatima kojima je to svejedno, ne moram ništa urlati prema hrvatskom uhu, onima kojima nije svejedno, njima neću ništa dokazati. Zato je bolje crncima. Crn si i tko te jebe. A ovo, bijela, a crna. Jebeno. OK. To je bilo ovako. Ja ću vam reći da je to bilo oko pedesete. Baš vas briga za točnu godinu, a meni svaka godina manje dobro dođe. Ne mogu se pomiriti sa svojim godinama. To nije zbog rata. To mi je bila frka i prije. Moja stara. Ona vam je borac četrdeset i neke. Vjerojatno ne prve ili neke druge ili treće. Cijeli rat je provela u bunkeru ili u blizini. Vodila je i neke „drugove“ u šumu. Ne pitajte me zašto su ti ljudi odlazili u kojekakve šume. Ne znam. Mene nikad nisu zanimale njene priče. Ja ništa ne znam o partizanima. Ili malo. Znam da su bili jako mršavi, da nisu smjeli krasti ni tucati se. Da su se neki ipak tucali, da su neki u tim šumama pasli travu, a neki drugi partizani su jeli nešto mesnato. To mi je ispričao mamin prijatelj koji je godinama bio na Golom otoku. Četrdeset i osme pitao je zašto neki partizani jedu i jebu. Ja ne volim povijest. Ni geografiju. Da mi život ovisi o tome da li ću moći na slijepoj karti pokazati Čazmu, ja bih izgubila jedini život. Ne znam gdje je jebena Čazma. Ne znam ništa ni o jednoj ofenzivi, nijedno ime bilo kog narodnog heroja, nijednog sekretara SKOJa osim Lole. Ja znam da je Lola bio mlad kad je poginuo i da je bio sekretar. Ali ne znam

čiji sekretar ni kome sekretar. Naravno da znam za druga Tita. Ja sam ga, za razliku od vas, stotinu puta vidjela. Stara, nona i ja živjele smo u Uvali, a Uvala se nalazi uz cestu kojom se Tito vozio na Brione. Mnogo puta sam bacala cvijeće na njegov kadilak i žestoko mahala papirnatom zastavicom. Mi djeca to tada nismo doživljavali kao neku ludu čast, uzbuđenje ili sat povijesti. Mi curice bi navukle plave suknjice, na tanke noge bijele čarapice, bijelu bluzu na koščata ramena, pa smo mahali dok kolona ne bi nestala iza zavoja. Kad bi ispratili Tita, presvukli bi se, popeli na krov starog restorana i tamo se igrali na doktore. Ja sam uvijek bila doktorica. Tankim, kratkim štapićem pregledavala bih pičkice mojih prijateljica ili škakljala mala jaja klincima. Nikad se nijednom klinku nije digao. Tada su nam počele nicati sisice. Čudne su bile te naše male sise. Na rivi, na vrućem zidiću, lagano bi se digle. U moru bi nestale. Zato smo stalno skakale i izranjale. A onda je došlo ljeto kada više nismo mogle brisati sise hladnim morem.

Na ekranu starci brišu mokre oči. Što im se dogodilo? Neću uključiti ton. Ne bih vam ovo smjela reći. Ali ću vam reći. Kiki me, kad je otišao u Ljubljanu, u boravku poljubio i tutnuo mi pet dorina u džep frotirskog ogrtača. „Misli na mene dok se ne vratim.“ Ovog trena izvlačim iz papira drugi komad druge dorine. Proklete mi ruke bile. Mrzim sredovječne babe koje se ne mogu kontrolirati. Ja sam nekad bila tanki štap. I moja stara je bila dugačak, tanki štap te pedeset i neke... Da! Pedeset i neke! Opatija. Stambeni ured. Moja stara sjedi za drvenim stolom. Neka-kvim. Ulazi taj drug. Visok. Crn. Brkat. U uniformi. Taj brkati majstor je zapravo samo izvidnica. Netko tko mora

umjesto nekog drugog, jednog drugog druga, pogledati nekoliko opatijskih, židovskih stanova jer se neki drug iz Centralnog komiteta treba preseliti u Opatiju. A moja stara mora pokazivati stanove. Ajmo dalje. Opatijska vila. Lijep stan na nekom katu. Drugom. Stara diže drvene rolete. More! Ajmo pogledati stan. Tri velike sobe, salon, kupaonica, dva balkona, visoki stropovi, veliki prozori... Da. Stan je namješten. Slike na zidovima. Kristalni lusteri. Moja stara na sebi ima suknju, bluzu, kratke, pamučne čarapice do gležnja i bakandže. Ljeti bakandže? Zašto? Nemojte mene pitati. Imam fotografiju. Drug i moja stara ulaze u jednu od spavaćih soba. Drug baca staru na krevet. Skida joj platnene gaće koje joj je šila teta Milka. Flanel na cvjetice. Drug mojoj staroj širi noge i štrca mene u nju. Stara se nije derala ni postavljala pitanja. Drug se digao sa moje stare, skinuo sa stropa kristalni luster, umotao ga u smeđu deku. Stara se obrisala plahtom. Židovskom, svilenom. Vode nije bilo.

„Ovo je za druga iz Centralnog komiteta“, rekao je drug i pokazao umotani luster. „Zdravo“, rekao je drug.

„Zdravo“, rekla je moja stara.

Četiri mjeseca je čekala na menstruaciju. Uzalud. Pa je svoju priču ispričala jednom drugu. Da, drugu. Ne drugarici.

Drug je otišao u Karlovac, ali Živorad Babić, ne iz Korčule, bio je sretno oženjen čovjek. Ali častan čovjek. Pa me priznao. Pa mi u izvodu iz matične knjige rođenih piše – Ime oca: Živorad Babić. Stara baš i nije pričala detalje. Ja samo pretpostavljam da je Živko moju staru naguzio u lijepom židovskom stanu. To mi je prihvatljivije od jebačine u opatijskom parku ili kancelariji Udbe. Ja mojoj staroj nikad nisam oprostila što je odbila židovski